Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
JULIANE KOKOTT
της 17ης Ιουνίου 2021 [1]

Υπόθεση C-203/20

AB κ.λπ. (Ανάκληση αμνηστίας)

[αίτηση του Okresný súd Bratislava III (πρωτοβάθμιου δικαστηρίου της τρίτης περιφέρειας της Μπρατισλάβας, Σλοβακία) για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή – Δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις – Ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης – Απόφαση-πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ – Αρχή ne bis in idem – Διακοπή της διαδικασίας λόγω αμνηστίας – Ανάκληση της αμνηστίας»

I. Εισαγωγή

1. Το αιτούν δικαστήριο προτίθεται να εκδώσει ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης κατά Σλοβάκου υπηκόου σύμφωνα με την απόφαση-πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ [2]. Ωστόσο, η ποινική διαδικασία βάσει της οποίας υποβλήθηκε το αίτημα εκδόσεως διακόπηκε αρχικά λόγω χορηγηθείσας αμνηστίας και επαναλήφθηκε κατόπιν ανακλήσεώς της.

2. Συνεπώς, το κύριο ζήτημα που τίθεται εν προκειμένω είναι αν βάσει του άρθρου 50 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης η αρχή ne bis in idem εμποδίζει την έκδοση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης.

[1] Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γερμανική.

[2] Απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών μελών (ΕΕ 2002, L 190, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση-πλαίσιο 2009/299/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2009 (ΕΕ 2009, L 81, σ. 24).

II. Το νομικό πλαίσιο

Α. Η ΕΣΔΑ

3. Το άρθρο 4 («Δικαίωμα κάθε προσώπου να μη δικάζεται ή να τιμωρείται δύο φορές για το ίδιο αδίκημα») του πρωτοκόλλου αριθ. 7 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (ΕΣΔΑ) ορίζει τα εξής:

«1. Κανένας δεν μπορεί να διωχθεί ή καταδικασθεί ποινικά από τα δικαστήρια του ίδιου Κράτους, για μια παράβαση για την οποία ήδη αθωώθηκε ή καταδικάσθηκε με αμετάκλητη απόφαση σύμφωνα με το νόμο και την ποινική δικονομία του Κράτους αυτού.

2. Οι διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου δεν εμποδίζουν την επανάληψη της διαδικασίας, σύμφωνα με τον νόμο και την ποινική δικονομία του Κράτους για το οποίο πρόκειται, εάν υπάρχουν αποδείξεις νέων ή μεταγενέστερων της απόφασης γεγονότων, ή υπήρξε θεμελιώδες σφάλμα της προηγούμενης διαδικασίας, που θα μπορούσαν να επηρεάσουν το αποτέλεσμα της υπόθεσης.

3. Καμιά απόκλιση από αυτό το άρθρο δεν επιτρέπεται με βάση το άρθρο 15 της Σύμβασης.»

Β. Το δίκαιο της Ένωσης

1. Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

4. Η αρχή ne bis in idem διατυπώνεται στο άρθρο 50 του Χάρτη ως εξής:

«Κανείς δεν διώκεται ούτε τιμωρείται ποινικά για αδίκημα για το οποίο έχει ήδη αθωωθεί ή καταδικασθεί εντός της Ένωσης με οριστική απόφαση ποινικού δικαστηρίου σύμφωνα με το νόμο.»

5. Το άρθρο 51 του Χάρτη ορίζει το πεδίο εφαρμογής του:

«1. Οι διατάξεις του παρόντος Χάρτη απευθύνονται στα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης, τηρουμένης της αρχής της επικουρικότητας, καθώς και στα κράτη μέλη, μόνον όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης. Κατά συνέπεια, οι ανωτέρω σέβονται τα δικαιώματα, τηρούν τις αρχές και προάγουν την εφαρμογή τους, σύμφωνα με τις αντίστοιχες αρμοδιότητές τους και εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων της Ένωσης, όπως της απονέμονται από τις Συνθήκες.

2. Ο παρών Χάρτης δεν διευρύνει το πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης πέραν των αρμοδιοτήτων της Ένωσης και δεν θεσπίζει νέες αρμοδιότητες και καθήκοντα για την Ένωση, ούτε τροποποιεί τις αρμοδιότητες και τα καθήκοντα όπως ορίζονται στις Συνθήκες.»

2. Η απόφαση-πλαίσιο 2002/584

6. Το άρθρο 3 της αποφάσεως-πλαισίου 2002/584 προβλέπει λόγους αρνήσεως εκτελέσεως του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης:

«Η δικαστική αρχή εκτέλεσης του κράτους μέλους εκτέλεσης (εφεξής καλούμενη "δικαστική αρχή εκτέλεσης") αρνείται την εκτέλεση του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης στις ακόλουθες περιπτώσεις:

1. εάν η αξιόποινη πράξη την οποία αφορά το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης καλύπτεται από αμνηστία στο κράτος μέλος εκτέλεσης, εφόσον το εν λόγω κράτος είχε την αρμοδιότητα για τη δίωξη αυτής της αξιόποινης πράξης σύμφωνα με το ποινικό του δίκαιο·

2. εάν από τις πληροφορίες που διαθέτει η δικαστική αρχή εκτέλεσης προκύπτει ότι ο καταζητούμενος έχει δικασθεί [αμετακλήτως] για τις ίδιες πράξεις από κράτος μέλος υπό τον όρο ότι, σε περίπτωση καταδίκης, η καταδίκη έχει εκτιθεί ή εκτίεται ή δεν μπορεί πλέον να εκτιθεί σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους της καταδίκης·

3. […]».

7. Το άρθρο 8, παράγραφος 1, της αποφάσεως-πλαισίου επιβάλλει να περιέχονται στο ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης ορισμένα στοιχεία:

«Το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης περιέχει τα ακόλουθα στοιχεία, τα οποία υποβάλλονται σύμφωνα με το έντυπο που περιλαμβάνεται στο παράρτημα:

[…]

γ) ένδειξη ότι υπάρχει εκτελεστή απόφαση, ένταλμα σύλληψης ή οιαδήποτε άλλη εκτελεστή δικαστική απόφαση της αυτής ισχύος που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των άρθρων 1 και 2·

[…]».

3. Η οδηγία 2012/13

8. Νομικό έρεισμα της οδηγίας 2012/13/ΕΕ[3] αποτελεί το άρθρο 82, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ. Η αιτιολογική σκέψη 9 της οδηγίας έχει ως εξής:

«Στο άρθρο 82 παράγραφος 2 [ΣΛΕΕ] προβλέπεται η θέσπιση ελάχιστων κανόνων εφαρμοστέων στα κράτη μέλη προκειμένου να διευκολυνθεί η αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων και διαταγών, καθώς και η αστυνομική και δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις που έχουν διασυνοριακές διαστάσεις. Το άρθρο αυτό αναφέρεται στα "δικαιώματα των προσώπων στην ποινική διαδικασία" ως έναν από τους τομείς στους οποίους δύνανται να θεσπισθούν ελάχιστοι κανόνες.»

[3] Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2012, σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών (ΕΕ 2012, L 142, σ. 1).

9. Το άρθρο 1 της οδηγίας 2012/13 περιγράφει το αντικείμενό της:

«Η παρούσα οδηγία ορίζει κανόνες σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης των υπόπτων ή κατηγορουμένων, σχετικά με τα δικαιώματά τους στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας και τις εναντίον τους κατηγορίες. Ορίζει επίσης κανόνες για το δικαίωμα ενημέρωσης των προσώπων που υπόκεινται στο ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης σχετικά με τα δικαιώματά τους.»

10. Το άρθρο 2 της οδηγίας 2012/13 ρυθμίζει το πεδίο εφαρμογής της:

«1. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται από τη στιγμή που ένα πρόσωπο ενημερώνεται από τις αρμόδιες αρχές κράτους μέλους ότι θεωρείται ύποπτο ή κατηγορείται για την τέλεση αξιόποινης πράξης μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας, ήτοι τον τελικό προσδιορισμό του εάν ο ύποπτος ή ο κατηγορούμενος έχει τελέσει την αξιόποινη πράξη, συμπεριλαμβανομένης, κατά περίπτωση, της επιμέτρησης της ποινής και της εκδίκασης τυχόν προσφυγής.

2. Εφόσον η νομοθεσία κράτους μέλους προβλέπει την επιβολή κυρώσεων για ήσσονος σημασίας αδικήματα από αρχή πλην δικαστηρίου με δικαιοδοσία σε ποινικά ζητήματα και εφόσον οι κυρώσεις αυτές μπορούν να προσβληθούν ενώπιον τέτοιου δικαστηρίου, η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται μόνο στη διαδικασία ενώπιον του ανωτέρω δικαστηρίου κατόπιν προσφυγής.»

III. Τα πραγματικά περιστατικά και η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως

11. Οι κατηγορούμενοι στην κύρια δίκη (στο εξής: κατηγορούμενοι), υπό την ιδιότητά τους ως μέλη των σλοβακικών υπηρεσιών ασφαλείας, φέρεται να έχουν διαπράξει το 1995 σωρεία ποινικών αδικημάτων, μεταξύ των οποίων αρπαγή προς τον σκοπό μεταφοράς του θύματος στην αλλοδαπή, ληστεία και εκβιασμό. Θύμα των εν λόγω πράξεων ήταν ο υιός του τότε Προέδρου της Σλοβακίας.

12. Στις 3 Μαρτίου 1998 ο τότε Πρωθυπουργός της Σλοβακίας, ως εκπρόσωπος του Προέδρου, χορήγησε αμνηστία για τις κατηγορίες αυτές.

13. Παρά ταύτα, στις 27 Νοεμβρίου 2000 η Krajská prokuratúra Bratislava (περιφερειακή εισαγγελία Μπρατισλάβας, Σλοβακία) άσκησε ποινική δίωξη για τις εν λόγω κατηγορίες ενώπιον του Okresný súd Bratislava III (πρωτοβάθμιου δικαστηρίου της τρίτης περιφέρειας της Μπρατισλάβας, Σλοβακία).

14. Με διάταξη της 29ης Ιουνίου 2001, το Okresný súd Bratislava III (πρωτοβάθμιο δικαστήριο της τρίτης περιφέρειας της Μπρατισλάβας) έπαυσε την ποινική δίωξη σε βάρος όλων των κατηγορουμένων για τον λόγο ότι τους χορηγήθηκε αμνηστία στις 3 Μαρτίου 1998. Η ως άνω διάταξη επικυρώθηκε στις 5 Ιουνίου 2002 με την απόφαση του Krajský súd v Bratislave (δευτεροβάθμιου περιφερειακού δικαστηρίου Μπρατισλάβας, Σλοβακία) και απέκτησε ισχύ δεδικασμένου. Σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, επρόκειτο για αμετάκλητη απόφαση η οποία έχει χαρακτήρα αποφάσεως επί της ουσίας και παράγει τα αποτελέσματα αθωωτικής αποφάσεως.

15. Το Κοινοβούλιο της Σλοβακικής Δημοκρατίας ανακάλεσε την προαναφερθείσα αμνηστία με το υπ' αριθ. 570 ψήφισμα της 5ης Απριλίου 2017. Με απόφασή του της 31ης Μαΐου 2017, το Συνταγματικό Δικαστήριο της Σλοβακικής Δημοκρατίας αποφάνθηκε ότι το ψήφισμα του Κοινοβουλίου είναι σύμφωνο με το Σύνταγμα. Κατά συνέπεια, έπρεπε να ακυρωθεί και η αμετάκλητη διάταξη του δικαστηρίου περί παύσεως της ποινικής διώξεως.

16. Εν προκειμένω, ο πρόεδρος του Okresný súd Bratislava III (πρωτοβάθμιου δικαστηρίου της τρίτης περιφέρειας της Μπρατισλάβας, Σλοβακία) εξετάζει το ενδεχόμενο να εκδώσει ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης για έναν εκ των κατηγορουμένων. Στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής, υποβάλλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα ερωτήματα:

1) Αντιτίθεται η αρχή ne bis in idem στην έκδοση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης κατά την έννοια της αποφάσεως-πλαισίου 2002/584/ΔΕΥ, και ιδίως υπό το πρίσμα του άρθρου 50 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όταν η ποινική δίκη έχει περατωθεί οριστικά με δικαστική απόφαση για την αθώωση του κατηγορουμένου ή για την παύση της διώξεως, εάν η απόφαση αυτή εκδόθηκε δυνάμει αμνηστίας η οποία στη συνέχεια ανακλήθηκε από τον νομοθέτη αφότου η δικαστική απόφαση απέκτησε ισχύ δεδικασμένου και εφόσον στην εσωτερική έννομη τάξη προβλέπεται, αφενός, ότι η ανάκληση της εν λόγω αμνηστίας συνεπάγεται την ακύρωση των αποφάσεων δημόσιων αρχών εφόσον η έκδοση και η αιτιολογία των αποφάσεων αυτών στηρίζονται στην αμνηστία και τη χάρη και, αφετέρου, ότι τα νομικά κωλύματα για την άσκηση ποινικής διώξεως, τα οποία ανάγονται σε ανακληθείσα κατά τα ανωτέρω αμνηστία, αίρονται χωρίς να απαιτείται προς τούτο η έκδοση δικαστικής αποφάσεως ή η διεξαγωγή δίκης;

2) Μπορεί να θεωρηθεί ότι διάταξη εθνικού νόμου με την οποία ακυρώνεται απευθείας, χωρίς απόφαση εθνικού δικαστηρίου, η απόφαση εθνικού δικαστηρίου περί παύσεως της ποινικής διώξεως, η οποία, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, έχει τον χαρακτήρα αμετάκλητης αθωωτικής αποφάσεως και βάσει της οποίας έπαυσε οριστικά η ποινική δίωξη συνεπεία αμνηστίας χορηγηθείσας σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, συνάδει με το δικαίωμα αμερόληπτου δικαστηρίου, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και με το δικαίωμα κάθε προσώπου να μη δικάζεται ή να μην τιμωρείται ποινικά δύο φορές για την ίδια αξιόποινη πράξη, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 50 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στο άρθρο 82 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης;

3) Μπορεί να θεωρηθεί ότι διάταξη του εθνικού δικαίου η οποία περιορίζει τον έλεγχο από το Συνταγματικό Δικαστήριο του ψηφίσματος του Národná rada Slovenskej republiky (Κοινοβουλίου της Σλοβακικής Δημοκρατίας) περί ανακλήσεως αμνηστίας ή ατομικής χάριτος, το οποίο εκδόθηκε σύμφωνα με το άρθρο 86, στοιχείο i, του Συντάγματος της Σλοβακικής Δημοκρατίας, μόνο στην εκτίμηση της συνταγματικότητάς του, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι δεσμευτικές πράξεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ιδίως ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, συνάδει με την αρχή της καλόπιστης συνεργασίας κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 3, της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, του άρθρου 267 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και του άρθρου 82 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με το δικαίωμα αμερόληπτου δικαστηρίου που κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και με το δικαίωμα του προσώπου να μη δικάζεται ή να μην τιμωρείται ποινικά δύο φορές για την ίδια αξιόποινη πράξη, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 50 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης;

17. Το Δικαστήριο απέρριψε το αίτημα του εθνικού δικαστηρίου για εκδίκαση της προκειμένης αιτήσεως με την επείγουσα προδικαστική διαδικασία, εκτιμώντας ότι δεν δικαιολογείται δεόντως ο επείγων χαρακτήρας της.

18. Οι κατηγορούμενοι AB και CD, η Σλοβακική Δημοκρατία και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διατύπωσαν έγγραφες παρατηρήσεις. Ένας περαιτέρω κατηγορούμενος, ο IJ, μετά τη διεξαγωγή της έγγραφης διαδικασίας, ζήτησε τη διεξαγωγή επ' ακροατηρίου συζητήσεως. Το Δικαστήριο διεξήγαγε την προφορική διαδικασία στις 6 Μαΐου 2021 και, στο πλαίσιο αυτής, άκουσε όλους τους μετέχοντες στη διαδικασία και την Krajská prokuratúra Bratislava (περιφερειακή εισαγγελία Μπρατισλάβας).

IV. Νομική εκτίμηση

19. Το Okresný súd Bratislava III (πρωτοβάθμιο δικαστήριο της τρίτης περιφέρειας της Μπρατισλάβας) ζητεί να διευκρινιστεί κατά πόσον, υπό τις περιστάσεις της υποθέσεως της κύριας δίκης, η έκδοση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης για έναν από τους κατηγορουμένους και η ανάκληση της αμνηστίας συνάδουν με το δίκαιο της Ένωσης. Οι επιφυλάξεις του αιτούντος δικαστηρίου συνδέονται ειδικότερα με την αρχή ne bis in idem, καθόσον η διαδικασία έχει ήδη περατωθεί οριστικά.

A. Επί του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης

20. Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα ζητείται να διευκρινιστεί εάν η αρχή ne bis in idem αντιτίθεται στην έκδοση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης αφού το αρμόδιο δικαστήριο έχει, καταρχάς, παύσει οριστικά την ποινική δίωξη λόγω αμνηστίας η οποία, ωστόσο, στη συνέχεια ανακλήθηκε, με αποτέλεσμα την αναβίωση της ποινικής διαδικασίας.

1. Επί του παραδεκτού του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

21. Κατά την Επιτροπή και τη Σλοβακία, το Δικαστήριο είναι αναρμόδιο να εξετάσει το εν λόγω ερώτημα, καθόσον ο Χάρτης δεν τυγχάνει εφαρμογής στην υπόθεση της κύριας δίκης· εντούτοις ο εν λόγω ισχυρισμός πρέπει να απορριφθεί. Ομοίως, καμία αμφιβολία δεν καταλείπεται αναφορικά με τη λυσιτέλεια των προδικαστικών ερωτημάτων.

α) Επί της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου

22. Είναι αληθές ότι το Δικαστήριο δεν έχει αρμοδιότητα να αποφανθεί επί νομικής καταστάσεως που δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης. Ακόμη, οι διατάξεις του Χάρτη δεν μπορούν να θεμελιώσουν από μόνες τους την αρμοδιότητα αυτή[4]. Τούτο διότι, κατά το άρθρο 51, παράγραφος 1, του Χάρτη, τα θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχυρώνονται στην έννομη τάξη της Ένωσης ισχύουν μόνο στις καταστάσεις που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης[5].

23. Η Σλοβακία ορθώς τονίζει ότι οι πράξεις για τις οποίες απαγγέλθηκαν κατηγορίες και οι οποίες αποτελούν το αντικείμενο της κύριας δίκης αναφέρονται σε χρόνο πριν από την ένταξη της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και, ήδη εξ αυτού του λόγου, δεν προκύπτει οποιαδήποτε

[4] Αποφάσεις της 26ης Φεβρουαρίου 2013, Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105, σκέψη 22), της 6ης Οκτωβρίου 2015, Delvigne (C-650/13, EU:C:2015:648, σκέψη 27), και της 14ης Ιανουαρίου 2021, Okrazhna prokuratura – Haskovo και Apelativna prokuratura – Plovdiv (C-393/19, EU:C:2021:8, σκέψη 32).

[5] Αποφάσεις της 26ης Φεβρουαρίου 2013, Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105, σκέψη 19), της 17ης Δεκεμβρίου 2015, WebMindLicenses (C-419/14, EU:C:2015:832, σκέψη 66), και της 19ης Νοεμβρίου 2019, A. K. κ.λπ. (Ανεξαρτησία του πειθαρχικού τμήματος του Ανωτάτου Δικαστηρίου) (C-585/18, C-624/18 και C-625/18, EU:C:2019:982, σκέψη 78).

σχέση με την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης. Επίσης, στο δίκαιο της Ένωσης δεν υπάρχουν διατάξεις σχετικές με την ανάκληση αμνηστίας χορηγηθείσας δυνάμει του εθνικού δικαίου. Επιπλέον, ορθώς η Επιτροπή παρατηρεί ότι για τις εθνικές ποινικές διαδικασίες και τα για επίμαχα εν προκειμένω ποινικά αδικήματα δεν υπάρχει ρύθμιση της Ένωσης προβλέπουσα σχετική εναρμόνιση.

24. Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο εξετάζει το ενδεχόμενο να εκδώσει ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης. Η έκδοση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης αυτή καθεαυτήν θα σήμαινε, κατ' ανάγκην, εφαρμογή του ενωσιακού δικαίου. Πρόκειται περί νομικής πράξεως προβλεπόμενης από τη νομοθεσία της Ένωσης, η οποία επισύρει νομικές συνέπειες που καθορίζονται από το δίκαιο της Ένωσης, όπως είναι, επί παραδείγματι, ο περιορισμός των πιθανών λόγων αρνήσεως εκτελέσεως της πράξεως αυτής βάσει των άρθρων 3 έως 4α της αποφάσεως-πλαισίου 2002/584 ή οι προθεσμίες εκτελέσεως κατά το άρθρο 17.

25. Ως εκ τούτου, στην προκειμένη υπόθεση αρμόδιο για την ερμηνεία του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και ειδικότερα της αρχής ne bis in idem που κατοχυρώνεται στο άρθρο 50, σε συνάρτηση με την έκδοση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης, είναι το Δικαστήριο.

β) Επί της λυσιτέλειας των προδικαστικών ερωτημάτων

26. Είναι επίσης σημαντικό να εξεταστεί κατά πόσον το πρώτο προδικαστικό ερώτημα είναι λυσιτελές για την έκβαση της κύριας δίκης. Συναφώς, η Επιτροπή και η Σλοβακία εστιάζουν στο γεγονός ότι το αιτούν δικαστήριο δεν έχει εισέτι εκδώσει το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης, αλλά έχει απλώς εκφράσει την πρόθεση να το πράξει.

27. Εντούτοις, δεν είναι κατ' αρχάς εύλογο για το εθνικό δικαστήριο να προβεί σε έκδοση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης –ενώ κατά την εκτίμησή του αυτό ενδέχεται να αντιβαίνει στο δίκαιο της Ένωσης– προκειμένου να έχει μετά τη δυνατότητα υποβολής αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως. Αντιθέτως, ιδίως λόγω της φύσεως της διαδικασίας εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, επιβάλλεται να ζητηθεί από το Δικαστήριο δεσμευτική και μη υποκείμενη σε αμφισβήτηση ερμηνεία *πριν* από την έκδοση της εν λόγω αποφάσεως. Τέλος, σκοπός της παρούσας διαδικασίας είναι να εξασφαλίζει την ορθή εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης από τα δικαστήρια των κρατών μελών.

28. Είναι γεγονός ότι η Σλοβακία επικαλείται επίσης την κρίση του επιληφθέντος, κατόπιν αιτήματος της εισαγγελικής αρχής, δευτεροβάθμιου δικαστηρίου, σύμφωνα με την οποία το προδικαστικό ερώτημα που αφορά την έκδοση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης είναι υποθετικής φύσεως, δεδομένου ότι ο καταζητούμενος δεν διαμένει στην Ευρώπη και έχει εκδοθεί σε βάρος του διεθνές ένταλμα σύλληψης[6]. Εντούτοις, σύμφωνα με το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, η εκτίμηση της λυσιτέλειας και της αναγκαιότητας του προδικαστικού ερωτήματος αποτελεί, κατ' αρχήν, αποκλειστικώς και μόνον ευθύνη του αιτούντος δικαστηρίου το οποίο αποφασίζει την προδικαστική παραπομπή, υπό την επιφύλαξη του περιορισμένου ελέγχου τον οποίο διενεργεί το Δικαστήριο[7].

[6] Απόφαση του Krajský súd v Bratislave (δευτεροβάθμιου δικαστηρίου Μπρατισλάβας, Σλοβακία) της 11ης Φεβρουαρίου 2020 (2Tos/116/2019, διαθέσιμη στη διεύθυνση http://www.pravnelisty.sk/rozhodnutia/a811-uznesenie-krajskeho-sudu-v-bratislave-vo-vecizavlecenia-michala-kovaca-mlasieho-do-cudziny).

[7] Αποφάσεις της 16ης Δεκεμβρίου 2008, Cartesio (C-210/06, EU:C:2008:723, σκέψη 96), και της 27ης Φεβρουαρίου 2014, Pohotovosť (C-470/12, EU:C:2014:101, σκέψη 31).

29. Επίσης, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ο AB ισχυρίστηκε, χωρίς να αντικρουστεί, ότι το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης ενδέχεται να είναι και απαραίτητο για να διασφαλίζεται, μεταξύ άλλων, η απρόσκοπτη παράδοση του κατηγορουμένου από τρίτη χώρα οσάκις αυτός μεταφέρεται στο αιτούν κράτος μέλος μέσω άλλων κρατών μελών.

30. Ως εκ τούτου, το πρώτο προδικαστικό ερώτημα είναι λυσιτελές και επομένως παραδεκτό.

2. Η απάντηση στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα

31. Ακολούθως, επιβάλλεται να διευκρινιστεί αν το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης μπορεί να εκδίδεται αφότου έχει κατ' αρχάς παύσει οριστικά η ποινική δίωξη από το αρμόδιο δικαστήριο λόγω αμνηστίας η οποία εντούτοις ακολούθως ανακλήθηκε, με αποτέλεσμα την αναβίωση της ποινικής διαδικασίας.

32. Το άρθρο 3, σημείο 1, της αποφάσεως-πλαισίου 2002/584 δεν ασκεί επιρροή στο εξεταζόμενο προδικαστικό ερώτημα. Κατά την εν λόγω διάταξη, η δικαστική αρχή εκτελέσεως του κράτους μέλους εκτελέσεως αρνείται την εκτέλεση του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης εάν η αξιόποινη πράξη την οποία αφορά το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης καλύπτεται από αμνηστία στο εν λόγω κράτος μέλος. Η χορήγηση αμνηστίας στο αιτούν κράτος ή η ανάκληση αυτής δεν καλύπτονται από τη ρύθμιση αυτή [8].

33. Αντιθέτως, η αμνηστία που χορηγείται στο αιτούν κράτος θα μπορούσε να ασκεί επιρροή στην περίπτωση του άρθρου 8, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της αποφάσεως-πλαισίου 2002/584. Κατά τη διάταξη αυτή, το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης περιέχει ένδειξη ότι υπάρχει εκτελεστή απόφαση, ένταλμα σύλληψης ή οιαδήποτε άλλη εκτελεστή δικαστική απόφαση της αυτής ισχύος. Εάν η πράξη καλύπτεται από νομίμως χορηγηθείσα αμνηστία στο αιτούν κράτος, αποκλείεται η ύπαρξη τοιαύτης εκτελεστής δικαστικής αποφάσεως στο κράτος αυτό. Τούτο διότι αυτό θα έπληττε το κύρος του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης [9]. Εντούτοις, λόγω της ανακλήσεως της αμνηστίας, η εν λόγω υποθετική περίπτωση δεν δύναται να ασκεί επιρροή στην υπό κρίση υπόθεση.

34. Συνεπώς, είναι πράγματι σημαντικό να εξεταστεί κατά πόσον η αρχή ne bis in idem εμποδίζει την έκδοση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης.

35. Κατά το άρθρο 3, σημείο 2, της αποφάσεως-πλαισίου 2002/584, η δικαστική αρχή εκτελέσεως του κράτους εκτελέσεως αρνείται την εκτέλεση του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης εάν ο καταζητούμενος έχει δικασθεί αμετακλήτως για τις ίδιες πράξεις από κράτος μέλος. Όμως, όπως και στην περίπτωση του άρθρου 3, σημείο 1, η εν λόγω διάταξη δεν επιβάλλει υποχρέωση στο αιτούν κράτος μέλος.

36. Βεβαίως, στο πλαίσιο εκδόσεως ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης το αιτούν κράτος μέλος δεσμεύεται από το άρθρο 50 του Χάρτη. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, κανείς δεν διώκεται ούτε τιμωρείται ποινικά για αδίκημα για το οποίο έχει ήδη αθωωθεί ή καταδικαστεί εντός της Ένωσης με οριστική απόφαση ποινικού δικαστηρίου σύμφωνα με τον νόμο. Ωστόσο, η έκδοση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης θα συνιστούσε πράξη διώξεως.

[8] Βλ. απόφαση της 29ης Απριλίου 2021, X (Ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης – Ne bis in idem) (C-665/20 PPU, EU:C:2021:339, σκέψη 95).

[9] Βλ. απόφαση της 1ης Ιουνίου 2016, Bob-Dogi (C-241/15, EU:C:2016:385, σκέψη 64), και της 13ης Ιανουαρίου 2021, MM (C-414/20 PPU, EU:C:2021:4, σκέψη 56).

37. Συνεπώς χρήζει διευκρινίσεως αν η παύση της ποινικής διώξεως λόγω αμνηστίας πρέπει να θεωρείται ως αμετάκλητη καταδικαστική ή αθωωτική απόφαση καίτοι η αμνηστία ανακλήθηκε σε μεταγενέστερο χρόνο.

38. Αναφορικά με την αρχή ne bis in idem που κατοχυρώνεται στο άρθρο 3, σημείο 2, της αποφάσεως-πλαισίου 2002/584 και στο άρθρο 54 της συμβάσεως εφαρμογής της Συμφωνίας του Σένγκεν (ΣΕΣΣ), το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι τοιαύτη αμετάκλητη απόφαση πρέπει να πληροί δύο προϋποθέσεις: *κατά πρώτον* πρέπει να εξετάζεται αν με την οικεία απόφαση έχει εξαλειφθεί αμετάκλητα η ποινική αξίωση της πολιτείας[10]. Κατά δεύτερον, η απόφαση πρέπει να στηρίζεται σε αξιολόγηση των πραγματικών περιστατικών[11]. Οι εν λόγω προϋποθέσεις πρέπει να εφαρμόζονται και στην περίπτωση του άρθρου 50 του Χάρτη[12].

α) Επί της αμετάκλητης εξαλείψεως της ποινικής αξιώσεως της πολιτείας

39. Κατά την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, κατά των κατηγορουμένων είχε ασκηθεί ποινική δίωξη, η οποία έπαυσε οριστικά από τα αρμόδιο δικαστήριο λόγω αμνηστίας[13].

40. Εντούτοις, η Σλοβακία υποστηρίζει ότι η απόφαση περί παύσεως της ποινικής διώξεως, τουλάχιστον αφότου έγινε η ανάκληση της αμνηστίας, δεν οδηγεί πλέον στην αμετάκλητη εξάλειψη της ποινικής αξιώσεως της πολιτείας υπό την έννοια της πρώτης προϋποθέσεως. Αντιθέτως, βάσει του σλοβακικού δικαίου, η ανάκληση της αμνηστίας θα έπρεπε να καθιστά εκ νέου δυνατή την άσκηση ποινικής διώξεως.

41. Δεδομένου δε ότι η αξιολόγηση της εξαλείψεως της ποινικής αξιώσεως της πολιτείας πρέπει να γίνεται βάσει του δικαίου του κράτους μέλους που εξέδωσε την οικεία ποινική απόφαση[14], δεν προκύπτει, εκ πρώτης όψεως, δυνατότητα αμφισβητήσεως του αποτελέσματος αυτού.

42. Ωστόσο, το Δικαστήριο έχει δεχθεί ότι τα έκτακτα ένδικα μέσα που προβλέπονται από το εθνικό δίκαιο δεν λαμβάνονται υπόψη προκειμένου να κριθεί αν η διαδικασία έχει περατωθεί αμετακλήτως[15].

43. Στη συναφή νομολογία το Δικαστήριο στηρίχθηκε στη σκέψη ότι το δικαίωμα που περιλαμβάνεται στο άρθρο 50 του Χάρτη αντιστοιχεί σε εκείνο που κατοχυρώνεται στο άρθρο 4 του πρωτοκόλλου αριθ. 7 της ΕΣΔΑ και, κατά συνέπεια, βάσει του άρθρου 52, παράγραφος 3, του Χάρτη, η ερμηνεία του άρθρου 50 δεν μπορεί να προσβάλλει το επίπεδο της προστασίας που προβλέπει η ΕΣΔΑ[16].

[10] Αποφάσεις της 11ης Φεβρουαρίου 2003, Gözütok και Brügge (C-187/01 και C-385/01, EU:C:2003:87, σκέψεις 27 και 30), της 22ας Δεκεμβρίου 2008, Turansky (C-491/07, EU:C:2008:768, σκέψη 32), της 5ης Ιουνίου 2014, M (C-398/12, EU:C:2014:1057, σκέψεις 31, 32 και 36), και της 29ης Ιουνίου 2016, Kossowski (C-486/14, EU:C:2016:483, σκέψεις 34 και 35).

[11] Αποφάσεις της 10ης Μαρτίου 2005, Miraglia (C-469/03, EU:C:2005:156, σκέψη 30), της 5ης Ιουνίου 2014, M (C-398/12, EU:C:2014:1057, σκέψη 28), και της 29ης Ιουνίου 2016, Kossowski (C-486/14, EU:C:2016:483, σκέψη 42). Βλ., επίσης, απόφαση του ΕΔΔΑ της 8ης Ιουλίου 2019, Mihalache κατά Ρουμανίας (54012/10, CE:ECHR:2019:0708JUD005401210, § 97 και 98).

[12] Βλ. αποφάσεις της 5ης Ιουνίου 2014, M (C-398/12, EU:C:2014:1057, σκέψη 35), και της 29ης Ιουνίου 2016, Kossowski (C-486/14, EU:C:2016:483, σκέψη 31).

[13] Βλ. σημείο 3 της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως.

[14] Αποφάσεις της 5ης Ιουνίου 2014, M (C-398/12, EU:C:2014:1057, σκέψη 36), και της 29ης Ιουνίου 2016, Kossowski (C-486/14, EU:C:2016:483, σκέψη 35).

[15] Απόφαση της 5ης Ιουνίου 2014, M (C-398/12, EU:C:2014:1057, σκέψεις 39 και 40).

[16] Απόφαση της 5ης Ιουνίου 2014, M (C-398/12, EU:C:2014:1057, σκέψη 37). Βλ. και αποφάσεις της 5ης Απριλίου 2017, Orsi και Baldetti (C-217/15 και C-350/15, EU:C:2017:264, σκέψη 24), και της 20ής Μαρτίου 2018, Menci (C-524/15, EU:C:2018:197, σκέψη 60).

44. Το ΕΔΔΑ έχει κρίνει ότι η αξίωση της πολιτείας για ποινική δίωξη υπό το πρίσμα της αρχής ne bis in idem που κατοχυρώνεται στο άρθρο 4 του πρωτοκόλλου αριθ. 7 της ΕΣΔΑ έχει εξαλειφθεί αμετάκλητα όταν έχουν εξαντληθεί όλα τα τακτικά ένδικα μέσα [17]. Τούτο καθιερώνεται ήδη στα σημεία 22 και 29 της επεξηγηματικής εκθέσεως επί του πρωτοκόλλου αριθ. 7 και βασίζεται, εν τέλει, στις επεξηγήσεις για την έννοια της αμετάκλητης αποφάσεως κατά την αιτιολογική έκθεση της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για τη διεθνή ισχύ των ποινικών αποφάσεων [18].

45. Η ερμηνεία αυτή της αρχής ne bis in idem που περιλαμβάνεται στο άρθρο 50 του Χάρτη ανταποκρίνεται στον σκοπό που επιδιώκει η ως άνω αρχή, ήτοι στην εδραίωση ασφάλειας δικαίου εντός του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης [19]. Συνεπώς, στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης τα κράτη μέλη δεν είναι ελεύθερα να αποφασίζουν χωρίς περιορισμούς για την αμετάκλητη εξάλειψη της ποινικής αξιώσεως της πολιτείας και, ως εκ τούτου, να ασκούν εκ νέου ποινική δίωξη κατά προσώπων που έχουν καταδικασθεί ή αθωωθεί αμετάκλητα. Αντιθέτως, κατά τον έλεγχο της αμετάκλητης εξαλείψεως της εν λόγω αξιώσεως πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το κατά πόσον έχουν εξαντληθεί τα τακτικά ένδικα μέσα που προβλέπονται από την έννομη τάξη του εκάστοτε κράτους μέλους. Σε διαφορετική περίπτωση, η αρχή ne bis in idem δεν έχει εφαρμογή λόγω ελλείψεως αμετάκλητης καταδίκης.

46. Εντούτοις, η ανάκληση της αμνηστίας, η οποία ταυτόχρονα εξαφανίζει δικαστικές αποφάσεις με τις οποίες έπαυσαν αμετακλήτως ποινικές διώξεις στο πλαίσιο της αμνηστίας, δεν μπορεί κατά κανόνα να επιτευχθεί μέσω της ασκήσεως τακτικού ενδίκου μέσου.

47. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα εν προκειμένω στοιχεία, το σλοβακικό δίκαιο που εφαρμόστηκε στην υπόθεση της κύριας δίκης δεν προβλέπει κάτι διαφορετικό. Η επίμαχη αμνηστία ανακλήθηκε στο πλαίσιο ειδικής νομοθετικής διαδικασίας, ενώ στη συνέχεια η σχετική πράξη εξετάστηκε και από το Συνταγματικό Δικαστήριο [20]. Επομένως δεν πρόκειται περί τακτικού ενδίκου μέσου.

48. Κατά συνέπεια, στην περίπτωση αυτή έχει επέλθει η αμετάκλητη εξάλειψη της ποινικής αξιώσεως της πολιτείας εξαιτίας της οριστικής παύσεως της ποινικής διώξεως λόγω αμνηστίας. Ως εκ τούτου, πληρούται η πρώτη προϋπόθεση που πρέπει να συντρέχει για να θεωρηθεί ότι πρόκειται περί οριστικής αποφάσεως κατά την έννοια του άρθρου 50 του Χάρτη.

β) Επί της εξετάσεως επί της ουσίας

49. Κατόπιν των ανωτέρω, κρίσιμης σημασίας είναι η δεύτερη προϋπόθεση που πρέπει να συντρέχει αναφορικά με τον οριστικό χαρακτήρα της αποφάσεως υπό το πρίσμα της αρχής ne bis in idem που κατοχυρώνεται στο άρθρο 50 του Χάρτη, ήτοι η εξέταση επί της ουσίας.

50. Η εν λόγω προϋπόθεση στηρίζεται στο ότι η αρχή αυτή δεν αποσκοπεί μόνο στην εδραίωση της ασφάλειας δικαίου, αλλά και στη συνεκτίμηση, στο πλαίσιο της εφαρμογής της, και της πρόληψης και καταστολής της εγκληματικότητας εντός του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και

[17] Αποφάσεις του ΕΔΔΑ της 20ής Ιουλίου 2004, Nikitin κατά Ρωσίας (50178/99, CE:ECHR:2004:0720JUD005017899, § 37), της 10ης Φεβρουαρίου 2009, Zolotukhin κατά Ρωσίας (14939/03, CE:ECHR:2009:0210JUD001493903, § 107), και της 8ης Ιουλίου 2019, Mihalache κατά Ρουμανίας (54012/10, CE:ECHR:2019:0708JUD005401210, § 103 και 109 έως 111).

[18] European Treaty Series αριθ. 70, βλ. σ. 13 της επεξηγηματικής εκθέσεως (explanatory report).

[19] Αποφάσεις της 27ης Μαΐου 2014, Spasic (C-129/14 PPU, EU:C:2014:586, σκέψη 77), της 29ης Ιουνίου 2016, Kossowski (C-486/14, EU:C:2016:483, σκέψη 44), και της 29ης Απριλίου 2021, X (Ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης – Ne bis in idem) (C-665/20 PPU, EU:C:2021:339, σκέψη 99).

[20] Βλ. σημείο 15 των παρουσών προτάσεων.

δικαιοσύνης. Τούτο διότι, κατά το άρθρο 3, παράγραφος 2, ΣΕΕ, μέσα στον χώρο αυτόν πραγματοποιείται εξισορρόπηση των ατομικών ελευθεριών και των μέτρων που είναι αναγκαία για την πρόληψη και καταστολή της εγκληματικότητας [21].

51. Η διατύπωση της αρχής ne bis in idem στο άρθρο 50 του Χάρτη επιβεβαιώνει την ως άνω τελολογική ερμηνεία, καθόσον βάσει αυτής η εν λόγω αρχή εφαρμόζεται μόνο μετά την αμετάκλητη αθώωση ή καταδίκη του ενδιαφερομένου. Τούτο δε διότι οι έννοιες «καταδίκη» και «αθώωση» υποδηλώνουν ότι η ποινική ευθύνη του κατηγορουμένου διαπιστώθηκε κατόπιν αξιολογήσεως των περιστάσεων της υποθέσεως, συνεπώς, με άλλα λόγια, εκδόθηκε απόφαση επί της ουσίας [22].

52. Εντούτοις, η απόφαση περί παύσεως της ποινικής διώξεως λόγω αμνηστίας δεν στηρίζεται σε αξιολόγηση της ποινικής ευθύνης των προσώπων τα οποία αφορά, αλλά υλοποιεί απλώς την αμνηστία.

53. Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως ενέχει αντιφάσεις ως προς αυτό το σημείο. Αρχικά εκτίθεται ότι η αιτιολογία της παύσεως της διώξεως στηρίζεται στην αμνηστία [23], εντούτοις στη συνέχεια αναφέρεται ότι αυτή αποτελεί τμήμα μόνο της αιτιολογίας [24]. Επιπλέον, επισημαίνεται ότι, κατά την εθνική νομοθεσία, η απόφαση περί παύσεως της διώξεως συνιστά αμετάκλητη απόφαση η οποία έχει τον χαρακτήρα αποφάσεως επί της ουσίας [25].

54. Ωστόσο, δεν υπάρχει καμία ένδειξη ως προς το εάν εξετάστηκε η ποινική ευθύνη του κατηγορουμένου. Άλλωστε, και σε διευκρινιστική ερώτηση που υποβλήθηκε κατά την επ' ακροατηρίου διαδικασία, ο AB διατύπωσε αόριστες μόνον αναφορές σε κάποια άλλη απόφαση.

55. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο μπορεί να αποφανθεί μόνον επί του ζητήματος κατά πόσον η απόφαση περί παύσεως της ποινικής διώξεως λόγω αμνηστίας περιλαμβάνει έλεγχο επί της ουσίας κατά την έννοια της δεύτερης προϋποθέσεως που πρέπει να συντρέχει για τον οριστικό χαρακτήρα της αποφάσεως υπό το πρίσμα της αρχής ne bis in idem που κατοχυρώνεται στο άρθρο 50 του Χάρτη. Κατά κανόνα, τούτο δεν συμβαίνει.

γ) Ενδιάμεσο συμπέρασμα

56. Επομένως, η αρχή ne bis in idem που κατοχυρώνεται στο άρθρο 50 του Χάρτη δεν αντιτίθεται στην έκδοση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης βάσει της αποφάσεως-πλαισίου 2002/584 οσάκις η ποινική δίωξη έχει παύσει κατ' αρχάς αμετάκλητα λόγω αμνηστίας, χωρίς να έχει εξετασθεί η ποινική ευθύνη των προσώπων που αφορά, η δε απόφαση περί παύσεως της ποινικής διώξεως κατέστη ανίσχυρη λόγω ανακλήσεως της αμνηστίας.

[21] Βλ., υπό αυτό το πρίσμα, αποφάσεις της 10ης Μαρτίου 2005, Miraglia (C-469/03, EU:C:2005:156, σκέψη 34), και της 29ης Ιουνίου 2016, Kossowski (C-486/14, EU:C:2016:483, σκέψεις 46, 47 και 49). Βλ., επίσης, απόφαση του ΕΔΔΑ της 27ης Μαΐου 2014, Marguš κατά Κροατίας (4455/10, CE:ECHR:2014:0527JUD000445510, § 122 έως 141).

[22] Απόφαση του ΕΔΔΑ της 8ης Ιουλίου 2019, Mihalache κατά Ρουμανίας (54012/10, CE:ECHR:2019:0708JUD005401210, § 97), επί του πανομοιότυπης διατυπώσεως άρθρου 4 του πρωτοκόλλου αριθ. 7 της ΕΣΔΑ.

[23] Σημείο 3 της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως.

[24] Σημείο 46 της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως.

[25] Επίσης σημείο 46 της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως.

Β. Επί του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος – Ανάκληση της αμνηστίας

57. Από τη διατύπωση του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος προκύπτει ότι με αυτό ζητείται να διευκρινιστεί κατά πόσον η ανάκληση της αμνηστίας, η οποία κατ' ανάγκην οδήγησε σε επανάληψη της οριστικώς διακοπείσας ποινικής διαδικασίας, συνάδει με το προβλεπόμενο από το δίκαιο της Ένωσης δικαίωμα αποτελεσματικής έννομης προστασίας υπό το πρίσμα του άρθρου 47 του Χάρτη και της αρχής ne bis in idem που κατοχυρώνεται στο άρθρο 50 του Χάρτη, καθώς και του άρθρου 82 ΣΛΕΕ.

1. Επί της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου

58. Εκ πρώτης όψεως, το Δικαστήριο φαίνεται αναρμόδιο να απαντήσει στο προδικαστικό ερώτημα που αφορά τα θεμελιώδη δικαιώματα, καθόσον το δίκαιο της Ένωσης δεν ρυθμίζει την απονομή ή την ανάκληση αμνηστίας και, κατά συνέπεια, δεν υφίσταται εφαρμογή του δικαίου αυτού [26]. Ως εκ τούτου, οι προβληματισμοί των κατηγορουμένων ως προς το περιεχόμενο των θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ένωσης είναι αλυσιτελείς και θα μπορούσαν, το πολύ, να προβληθούν αντίστοιχα στο πλαίσιο διαδικασίας ενώπιον εθνικού δικαστηρίου ή ενώπιον του ΕΔΔΑ.

59. Ως προς το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το οποίο αφορά το ζήτημα της νομικής βάσεως του άρθρου 82 ΣΛΕΕ, δεν είναι κατ' αρχήν σαφές κατά πόσον τυγχάνει εφαρμογής αυτή καθεαυτήν η εν λόγω διάταξη.

60. Ωστόσο, από την αιτιολογία της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως προκύπτει ότι το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν η εκδοθείσα βάσει του άρθρου 82 ΣΛΕΕ οδηγία 2012/13 σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών εφαρμόζεται και επί μιας ειδικής διαδικασίας, έχουσας ως αντικείμενο την ανάκληση αμνηστίας. Αν γίνει δεκτό ότι η οδηγία τυγχάνει εφαρμογής και στην περίπτωση αυτή, θα ισχύουν κατ' ανάγκην και τα προβλεπόμενα σε αυτήν δικονομικά δικαιώματα. Κατά την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, τα εν λόγω δικαιώματα δεν διασφαλίστηκαν στο πλαίσιο της ανακλήσεως της αμνηστίας από το Κοινοβούλιο και της μεταγενέστερης διαδικασίας ενώπιον του Συνταγματικού Δικαστηρίου.

61. Ως προς το ζήτημα που αφορά το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2012/13, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο.

2. Επί της δυνατότητας εφαρμογής της οδηγίας 2012/13

62. Το αιτούν δικαστήριο συνάγει τη δυνατότητα εφαρμογής της οδηγίας 2012/13 από τον ορισμό του πεδίου εφαρμογής που περιλαμβάνεται στο άρθρο 2, παράγραφος 1. Κατά τον εν λόγω ορισμό, η οδηγία εφαρμόζεται από τη στιγμή που ένα πρόσωπο ενημερώνεται από τις αρμόδιες αρχές κράτους μέλους ότι θεωρείται ύποπτο ή κατηγορείται για την τέλεση αξιόποινης πράξης μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας. Καλύπτεται συναφώς ο τελικός προσδιορισμός του εάν ο ύποπτος ή ο κατηγορούμενος έχει τελέσει την αξιόποινη πράξη, συμπεριλαμβανομένης, κατά περίπτωση, της επιμέτρησης της ποινής και της εκδίκασης τυχόν προσφυγής (ενδίκου μέσου).

[26] Βλ. σημείο 22 των παρουσών προτάσεων.

63. Δεδομένου ότι η ποινική δίωξη κατά των κατηγορουμένων ασκήθηκε το έτος 2000 και η επ' αυτής απόφαση θα ληφθεί στο μέλλον, στο πλαίσιο της διαδικασίας της κύριας δίκης, το αιτούν δικαστήριο κλίνει, κατά πάσα πιθανότητα, υπέρ της απόψεως ότι οι εν τω μεταξύ εκδοθείσες νομικές πράξεις, οι οποίες είναι κρίσιμες για την έκβαση της κύριας δίκης, πρέπει να ικανοποιούν τις απαιτήσεις της οδηγίας 2012/13. Τέτοιου είδους νομική πράξη θα μπορούσε να είναι και η ανάκληση της αμνηστίας.

64. Εντούτοις, μια τέτοια παραδοχή θα ήταν αλυσιτελής.

65. Τούτο διότι, για τον καθορισμό του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας 2012/13 πρέπει να λαμβάνεται υπόψη και το άρθρο 1 αυτής[27]. Κατά την εν λόγω διάταξη, το αντικείμενο της οδηγίας περιλαμβάνει το δικαίωμα ενημέρωσης των υπόπτων ή κατηγορουμένων σχετικά με τα δικαιώματά τους στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας και τις εναντίον τους κατηγορίες. Επίσης, κατοχυρώνει και το δικαίωμα ενημέρωσης των προσώπων που υπόκεινται στο ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης σχετικά με τα δικαιώματά τους. Ως εκ τούτου, η οδηγία εφαρμόζεται επί ποινικών διαδικασιών και διαδικασιών που συνδέονται με το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης. Αντιθέτως, η εξωδικαστική διαδικασία ανακλήσεως της αμνηστίας ή η διαδικασία ελέγχου συνταγματικότητας της εν λόγω ανακλήσεως δεν αποτελούν αντικείμενο της οδηγίας.

66. Το άρθρο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 2012/13 επιβεβαιώνει τον περιορισμό της εφαρμογής της σε διαδικασίες ενώπιον ποινικού δικαστηρίου και σε δικαστικές διαδικασίες που συνδέονται με το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης. Ως εκ τούτου, η οδηγία δεν εφαρμόζεται επί κυρώσεων που επιβάλλονται από δημόσια αρχή για ήσσονος σημασίας αδικήματα, αλλά μόνον επί ενδεχόμενης διαδικασίας ενώπιον δικαστηρίου με αντικείμενο τον έλεγχο τέτοιου είδους κυρώσεων. Ωστόσο, ούτε η εξωδικαστική διαδικασία για την ανάκληση της αμνηστίας ούτε η διαδικασία ελέγχου συνταγματικότητας αποτελούν διαδικασίες ενώπιον δικαστηρίου για τον καθορισμό ή τον έλεγχο κυρώσεων.

67. Εξάλλου, ούτε τυχόν εφαρμογή της οδηγίας 2012/13 επί εξωδικαστικής διαδικασίας που αφορά ανάκληση αμνηστίας ή επί διαδικασίας ελέγχου συνταγματικότητας με αντικείμενο τον έλεγχο της αμνηστίας θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι καλύπτεται από τη νομική βάση της οδηγίας αυτής. Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 9, έρεισμα της οδηγίας αποτέλεσε το άρθρο 82, παράγραφος 2, στοιχείο β', ΣΛΕΕ. Η εν λόγω διάταξη επιτρέπει στην Ένωση τη θέσπιση ελάχιστων κανόνων που αφορούν τα δικαιώματα των ιδιωτών κατά την ποινική δίκη. Αντιθέτως, δεν επιτρέπει στην Ένωση να θεσπίζει διατάξεις σχετικά με την ανάκληση αμνηστίας ή τον έλεγχο συνταγματικότητας της εν λόγω ανακλήσεως.

68. Κατά τα λοιπά, από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως προκύπτει ότι η ποινική διαδικασία που κινήθηκε εν συνεχεία της ασκηθείσας το έτος 2000 ποινικής διώξεως περατώθηκε κατ' αρχάς με την παύση της ποινικής διώξεως το έτος 2001[28] και αναβίωσε μόνον αφού ανακλήθηκε η αμνηστία και εκδόθηκε η απόφαση του Συνταγματικού Δικαστηρίου το 2017. Στο ενδιάμεσο διάστημα δεν υπήρξε ποινική δίκη ούτε άλλου είδους διαδικασία σε σχέση με το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης, επί της οποίας θα μπορούσε να εφαρμοστεί η οδηγία 2012/13.

69. Συνεπώς, η οδηγία 2012/13 σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών δεν εφαρμόζεται επί διαδικασίας που αφορά την ανάκληση αμνηστίας ή, εν συνεχεία αυτής, επί διαδικασίας ενώπιον του Συνταγματικού Δικαστηρίου κράτους μέλους με αντικείμενο

[27] Απόφαση της 13ης Ιουνίου 2019, Moro (C-646/17, EU:C:2019:489, σκέψη 33).

[28] Διαφορετική εκτίμηση στην απόφαση της 12ης Φεβρουαρίου 2020, Kolev κ.λπ. (C-704/18, EU:C:2020:92, σκέψη 54).

τον έλεγχο της εν λόγω ανακλήσεως. Ως εκ τούτου, η οδηγία αυτή δεν μπορεί να αποτελέσει έρεισμα ούτε για την εφαρμογή του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο πλαίσιο των ανωτέρω αναφερόμενων διαδικασιών.

Γ. Επί του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος – Αρμοδιότητα του Συνταγματικού Δικαστηρίου

70. Με το τρίτο προδικαστικό ερώτημα το αιτούν δικαστήριο ερωτά το Δικαστήριο εάν οι διατάξεις του εθνικού νόμου που περιορίζουν τον έλεγχο του Συνταγματικού Δικαστηρίου της Σλοβακικής Δημοκρατίας μόνο στην εκτίμηση της συνταγματικότητας σε σχέση με το εθνικό συνταγματικό δίκαιο συνάδουν με τα θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχυρώνονται στην ΕΣΔΑ και στον Χάρτη, ιδίως με την αρχή της καλόπιστης συνεργασίας κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ. Στο πλαίσιο αυτό, το αιτούν δικαστήριο φρονεί ότι, δυνάμει της διατάξεως αυτής, η εν λόγω υποχρέωση μπορεί επίσης να εφαρμοσθεί στις αμοιβαίες σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών και της Ένωσης.

71. Ομοίως, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι οι διατάξεις περί ανακλήσεως αμνηστίας ενδέχεται να προσκρούουν στην αρχή της αναλογικότητας, ιδίως στην αρχή της αποτελεσματικότητας, η οποία περιορίζει τη δικονομική αυτονομία των κρατών μελών κατά τη θέσπιση εσωτερικών νομικών διατάξεων.

72. Πάντως δεν είναι σαφές κατά πόσον η επίμαχη ανάκληση της αμνηστίας δύναται να θεωρηθεί ως εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης. Ως εκ τούτου, δεν δύναται να εκτιμηθεί ούτε βάσει του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ούτε βάσει των γενικών αρχών της αναλογικότητας και της αποτελεσματικότητας. Επίσης, δεν υπάρχουν διατάξεις του δικαίου της Ένωσης που να επιβάλλουν στο Συνταγματικό Δικαστήριο της Σλοβακικής Δημοκρατίας να ελέγξει τη συμβατότητα της ανακλήσεως της επίμαχης αμνηστίας με τα θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχυρώνονται στην ΕΣΔΑ και στον Χάρτη και, ιδίως, με την αρχή της καλόπιστης συνεργασίας του άρθρου 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ.

73. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να απαντήσει στο ερώτημα αυτό.

V. Πρόταση

74. Κατά συνέπεια, προτείνω στο Δικαστήριο να αποφανθεί ως εξής:

1) Η αρχή ne bis in idem που κατοχυρώνεται στο άρθρο 50 του Χάρτη δεν αντιτίθεται στην έκδοση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης βάσει της αποφάσεως-πλαισίου 2002/584 οσάκις η ποινική δίωξη έχει παύσει κατ' αρχάς οριστικά λόγω αμνηστίας χωρίς να έχει εξετασθεί η ποινική ευθύνη των προσώπων τα οποία αφορά, η δε απόφαση περί παύσεως της ποινικής διώξεως κατέστη ανίσχυρη λόγω ανακλήσεως της αμνηστίας.

2) Η οδηγία 2012/13 σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών δεν εφαρμόζεται επί διαδικασίας που αφορά την ανάκληση αμνηστίας ή, εν συνεχεία αυτής, επί διαδικασίας ενώπιον του Συνταγματικού Δικαστηρίου κράτους μέλους με αντικείμενο τον έλεγχο της εν λόγω ανακλήσεως. Ως εκ τούτου, η οδηγία αυτή δεν μπορεί να αποτελέσει έρεισμα ούτε για την εφαρμογή του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο πλαίσιο των ανωτέρω αναφερόμενων διαδικασιών.